

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

**Ефективна
ЕКОНОМІКА**

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет

№ 1, 2015 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 338.012

*Ю. В. Лисенко,
к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки підприємства та маркетингу,
ОКВНЗ «ІП «Стратегія», м. Жовті Води
С. О. Завальнюк,
аспірант кафедри економічної теорії, національної та прикладної економіки,
Класичний приватний університет, м. Запоріжжя*

ЕЛЕМЕНТИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПЕК

*Yu. V. Lisenko,
PhD, docent, docent of Department of Enterprise's Economics and Marketing,
OKVNZ "IE "Strategy", Zhovty Vody
S. O. Zaval'nyuk,
postgraduate student of Department of Economic Theory,
National and Applied Economics, Classic Private University, Zaporozhye*

ELEMENTS OF IMPROVING INVESTMENT MAINTENANCE OF FUEL AND ENERGY COMPLEX DEVELOPMENT

Мета даної статті полягає у визначенні елементів удосконалення інвестиційного забезпечення розвитку паливно-енергетичного комплексу. Теоретичною базою дослідження є вітчизняні та зарубіжні публікації, які відображають результати наукових розробок з питань формування інвестиційних ресурсів та їх залучення на потреби розвитку галузі, законодавчі та нормативно-правові акти, що регламентують інвестиційну діяльність. Вирішення поставленої задачі ґрунтується на використанні методів абстрактної логіки, узагальнення, систематизації та методики експертного опитування.

В ході дослідження визначено основні складові процесу вдосконалення інвестиційного забезпечення розвитку ПЕК. Визначено критерії оцінки розвитку ПЕК та його інвестиційного забезпечення. Надано практичні рекомендації щодо вдосконалення інвестиційного забезпечення розвитку ПЕК України.

Впровадження наведених в статті рекомендацій дозволить підвищити рівень інвестиційного забезпечення розвитку ПЕК. Процес вдосконалення інвестиційного забезпечення розвитку ПЕК дає змогу врахувати інтереси різних учасників інвестиційного процесу.

На відміну від інших, запропонована послідовність вдосконалення інвестиційного забезпечення розвитку ПЕК передбачає поєднання процесів його оцінки, оптимізації та прогнозування з врахуванням впливу ризикованості інвестування у розвиток ПЕК.

The purpose of this article is to define the elements of the improvement of investment maintenance of fuel and energy complex development. The theoretical basis of research are domestic and foreign publications that reflect the results of scientific research on the formation of investment resources and attract them to the needs of the industry, legislative and regulations governing investment. The solution to this problem is based on the use of methods of abstract logic, synthesis and systematization and expert survey techniques.

The study identified key components of the improvement of investment maintenance of fuel and energy complex development. Criteria of evaluation of fuel and energy complex development and its investment maintenance were proposed. Practical recommendations for improving of investment maintenance of Ukraine's fuel and energy complex development were made.

Implementation of the recommendations given in the article will allow increasing the level of investment maintenance of fuel and energy complex development. The formation and improvement of investment maintenance of fuel and energy complex development allows taking into account the interests of various participants of the investment process.

Unlike others, proposed sequence improving investment maintenance of fuel and energy complex development involves a combination of processes of evaluation, optimization and forecasting of counting the impact of risk investments in the energy sector.

Ключові слова: енергетика, паливно-енергетичний комплекс, розвиток, національна економіка, інвестиційне забезпечення

Keywords: energy, fuel and energy complex, development, national economy, investment maintenance.

Актуальність проблеми.

Будучи невід'ємною складовою економіки країни, паливно-енергетичний комплекс відіграє важливу роль у забезпеченні її розвитку. Такий висновок є тим більш справедливим, якщо врахувати, що «прискорений соціально-економічний розвиток країни нерозривно пов'язаний з рівнем розвитку всіх галузей паливно-енергетичного комплексу, вдосконаленням енергетичного балансу з обов'язковим врахуванням досягнень науково-технічного прогресу» [6]. На сьогоднішньому етапі функціонування перед паливно-енергетичним комплексом постають все більш серйозні завдання, що лише підкреслює його роль у забезпеченні розвитку національного господарства країни.

Водночас, для більшості галузей паливно-енергетичного комплексу України характерною є низька ефективність використання дефіцитних паливно-енергетичних ресурсів, зумовлена критичним станом та низьким технічним рівнем потужностей, високою зношеністю основних фондів та нестачею коштів для їх відтворення тощо. Саме розв'язання проблем розвитку паливно-енергетичного комплексу може закласти підвалини для підвищення енергетичної незалежності та економічної безпеки нашої держави, тож до їх вирішення слід підходити комплексно. Слід зазначити, що розв'язання проблем, характерних для розвитку паливно-енергетичного комплексу, потребує залучення значних інвестиційних ресурсів та їх спрямування на оновлення матеріально-технічної бази його функціонування. Отже, першочергового значення набуває вдосконалення інвестиційного забезпечення розвитку ПЕК.

Аналіз останніх наукових досліджень.

Питання щодо формування та використання інвестиційних ресурсів для забезпечення розвитку завжди перебували в колі наукових інтересів вітчизняних та зарубіжних дослідників, серед яких варто відзначити таких учених, як Валетенко В.В., Савіна Н.Б., Слатвінська Л.А., Ткаченко А.М., Тимошенко Д.М. тощо.

На думку Савіної Н.Б., яка досліджувала інвестиційне забезпечення розвитку економічних систем, необхідність у залученні інвестиційних ресурсів виникає через те, що для забезпечення комплексного розвитку економічних систем обсяг внутрішніх фінансових ресурсів підприємств зазвичай є недостатнім [7, с.102]. Таке твердження є справедливим і по відношенню до паливно-енергетичного комплексу України.

Такі науковці, як Ткаченко А.М. та Тимошенко Д.М. зазначають, що інвестиційне забезпечення має виконувати роль інструменту розширеного відтворення основного капіталу господарського комплексу підприємства [11]. Не дивлячись на те, що в полі інтересів цих учених перебувало інвестиційне забезпечення розвитку на рівні підприємств, запропонований ними підхід до інвестиційного забезпечення може застосовуватись і на галузевому рівні. Він дає підстави розглядати інвестиційне забезпечення в якості основного джерела формування інвестиційних ресурсів і фінансування всіх сфер діяльності галузі.

На прикладі окремих галузей національного господарства інвестиційне забезпечення розвитку розглядали В.Биба, В.Валетенко та Л.Слатвінська.

Так, В.Биба, розглядаючи інвестиційне забезпечення розвитку на прикладі будівництва, в якості запоруки успіху на шляху реформування економіки України виокремлює постійне зростання обсягів капіталовкладень у певні види економічної діяльності, раціональне їх використання, а також зважені та відповідальні рішення управлінського персоналу [1, с.69].

В.Валетенко досліджує шляхи активізації інвестиційного забезпечення розвитку галузі (на прикладі аграрного виробництва), які вбачає у підвищенні інвестиційної привабливості регіонів, більш активній роботі по залученню інвестицій з боку всіх ланок влади, підвищенні ролі малого та середнього бізнесу у вирішенні даної проблеми, в цілому удосконаленні регіональної інвестиційної політики [2].

Л.Слатвінська [8], яка досліджувала становлення системи інвестиційного забезпечення розвитку галузі на прикладі молокопродуктового підкомплексу України, серед інших питань, розглядає процес формування нормативно-правової бази інвестиційного забезпечення розвитку галузі.

Якщо говорити про паливно-енергетичний комплекс, то питання його розвитку вивчаються в наукових роботах таких вчених, як Н.Долгошея [3], О.Ляхова [4], Н.Тимохіна [9] та інші. Дослідження цих авторів висвітлюють проблеми, що склалися в галузях паливно-енергетичного комплексу та створюють підґрунтя для встановлення шляхів їхнього вирішення.

Незважаючи на те, що на сьогодні інвестиційна діяльність в Україні є об'єктом дослідження багатьох науковців, праці в сфері інвестиційного забезпечення галузі є вузькоспеціалізованими, отже їх результати можуть бути використані для встановлення напрямів вдосконалення інвестиційного забезпечення розвитку паливно-енергетичного сектору, лише після ретельного перегляду та коригування з врахуванням притаманної йому галузевої специфіки.

Мета роботи.

Все вищевикладене дозволяє сформулювати мету даного дослідження, яка полягає у визначенні елементів вдосконалення інвестиційного забезпечення розвитку ПЕК України з врахуванням його галузевої специфіки.

Викладення основного матеріалу дослідження.

Нормативну базу інвестиційного забезпечення розвитку галузей національного господарства України, в тому числі, паливно-енергетичного комплексу створює прийнятий у 1991 р. Закон України «Про інвестиційну діяльність» (поточна редакція від 06 листопада 2014 року) [5], згідно якого інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект.

Інвестування лежить в основі функціонування сучасної економіки, воно інтегрує інтереси і ресурси громадян, підприємств та держави щодо ефективного соціально-економічного розвитку [10]. З огляду на це мету інвестування ПЕК можна сформулювати як забезпечення стабільного розвитку не лише ПЕК, але й національного господарства в цілому та набуття ним сталих темпів економічного зростання.

Перш ніж розробляти рекомендації щодо вдосконалення інвестиційного забезпечення необхідно оцінити рівень розвитку паливно-енергетичного комплексу враховуючи його галузеву специфіку. Для оцінки розвитку ПЕК доцільно використовувати критерій забезпеченості паливом та енергією; критерій споживання палива та енергії; критерій енергоефективності. Саме на основі значень за цими критеріями формується комплексний критерій оцінки розвитку ПЕК країни, що дозволяє ідентифікувати його рівень та служить основою для прийняття рішень щодо його підвищення.

На наш погляд, під «інвестиційним забезпеченням» необхідно розуміти не лише формування джерел фінансування інвестицій, а сукупність різних умов, ресурсів, економічних механізмів, важелів і заходів, необхідних для забезпечення протікання інвестиційних процесів.

Інвестування, в силу свого матеріально-речового змісту та соціально-економічної форми прояву, все більш активно набуває ознак провідного чинника, рушійної сили встановлення та підтримки розвитку. Про це, зокрема, свідчить ряд ознак взаємозв'язку інвестиційного забезпечення з розвитком, визначених в ході проведеного нами дослідження.

Проблема інвестиційного забезпечення розвитку ПЕК є масштабною і має національне значення, потребує консолідації зусиль усіх учасників інвестиційного процесу. Тож, в ході вдосконалення інвестиційного забезпечення ПЕК необхідно сформулювати такі його цілі, що є однаково прийнятними для більшості його учасників. В найбільш універсальному вигляді класифікацію цих цілей можна, на наш погляд, представити наступним чином:

- головна ціль держави, яка з точки зору національної економіки представляє собою досягнення приросту реального капіталу в державі задля забезпечення економічного зростання, досягнення соціального ефекту, проведення структурних перетворень в економіці та рішення будь-яких політичних завдань, що стоять перед державою;

- головна ціль підприємств ПЕК, яка полягає у підвищенні рівня їхньої рентабельності;
- головна ціль бізнесу та інвестиційних фондів, що передбачає отримання прибутку на вкладений капітал;
- головна ціль приватних інвесторів, яка полягає у безперерйному задоволенні потреб у доступній енергії та паливі по доступній ціні.

Наведені цілі пов'язані між собою, особливо враховуючи той факт, що цілі, які переслідуються державою впливають на досягнення цілей бізнесу та інвестиційних фондів, приватних інвесторів та підприємств ПЕК. Водночас, економічне зростання та перерозподіл інвестицій напряму залежить від ступеня активності усіх учасників інвестиційного процесу.

При вдосконаленні інвестиційного забезпечення розвитку ПЕК необхідно враховувати той факт, що цілі і результати повинні бути однаково прийнятними для більшості його учасників.

Інвестиційне забезпечення потрібно розглядати в у взаємозв'язку з іншими процесами. При цьому, інвестиційне забезпечення розвитку ПЕК має оцінюватись на основі показника, який обчислюється як відношення інвестицій у розвиток ПЕК до вартості основних засобів підприємств ПЕК.

Процес формування інвестиційного забезпечення розвитку ПЕК, передбачає залучення інвестицій на потреби розвитку ПЕК з різних джерел фінансування з врахуванням інтересів зацікавлених сторін.

Інвестиційне забезпечення розвитку ПЕК, на нашу думку, є органічною єдністю внутрішніх і зовнішніх джерел інвестування: власних коштів суб'єктів господарської діяльності, державних бюджетних асигнувань, інших позикових і залучених фінансових ресурсів, які можуть бути використані як інвестиційні ресурси для досягнення поставлених цілей відповідно критеріям розвитку ПЕК з врахуванням факторів ризику та інтересів зацікавлених сторін.

На рисунку 1 представлені елементи вдосконалення інвестиційного забезпечення розвитку ПЕК, яке має розпочинатись з його оцінки.

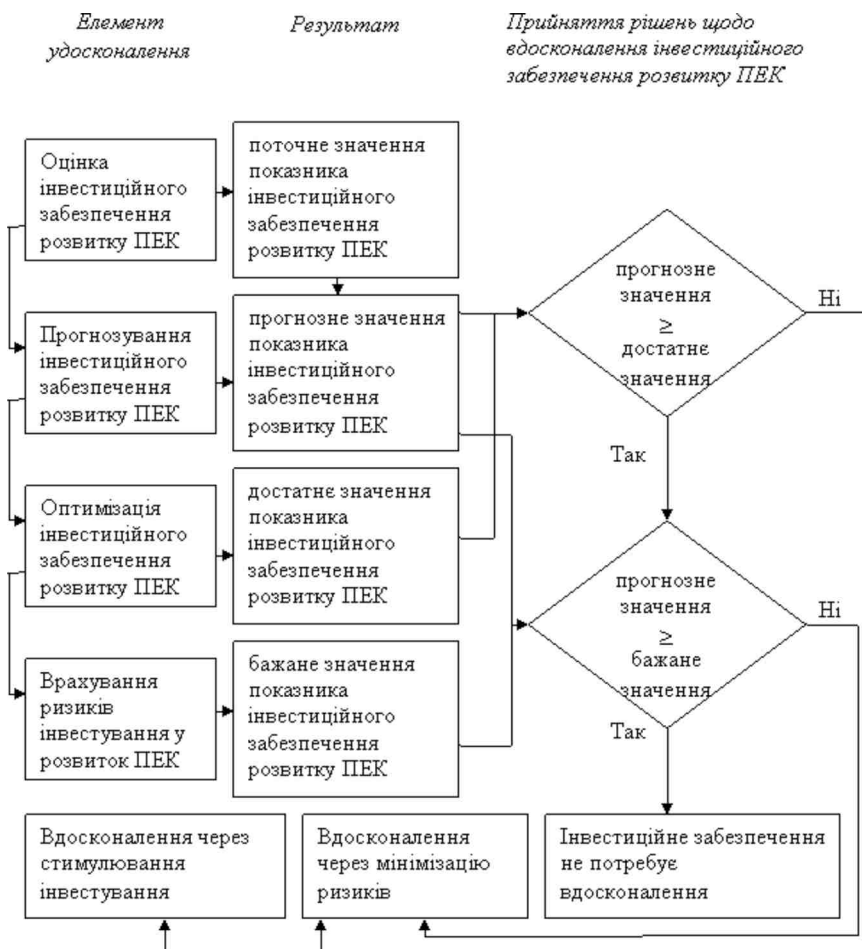

Рис. 1. Елементи вдосконалення інвестиційного забезпечення розвитку ПЕК

Метою такої оцінки є ідентифікація рівня інвестиційного забезпечення розвитку ПЕК та його достатності з врахуванням зв'язку з розвитком національного господарства, для якої доцільно використовувати статистичний та бальний методи. Інформаційну базу оцінки інвестиційного забезпечення складають офіційні дані Державної служби статистики та Міністерства енергетики та вугільної промисловості України. Критерієм оцінки виступає достатність інвестиційного забезпечення розвитку ПЕК для досягнення певного рівня комплексного показника розвитку національного господарства.

Значимим етапом процесу вдосконалення інвестиційного забезпечення розвитку ПЕК є його прогнозування, для здійснення якого можуть використовуватися трендові моделі. В ході прогнозування визначаються прогнозовані значення показника інвестиційного забезпечення на обраний часовий проміжок.

На основі результатів оцінки інвестиційного забезпечення розвитку ПЕК здійснюється його оптимізація, основною задачею якої є визначення цільового рівня комплексного показника розвитку національного господарства. В результаті оптимізації визначаються значення показника інвестиційного забезпечення, достатнього для досягнення цільового рівня комплексного показника розвитку національного господарства.

Висновки.

Отже, визначено етапи процесу вдосконалення інвестиційного забезпечення розвитку ПЕК, який поєднує в собі процеси його оцінки, оптимізації та прогнозування з врахуванням впливу ризикованості інвестування у розвиток ПЕК. Визначено найбільш пріоритетні з точки зору окремих зацікавлених сторін напрями вдосконалення інвестиційного забезпечення розвитку ПЕК.

Література.

1. Биба В.В. Інвестиційне забезпечення розвитку будівельної галузі в Україні / В.В. Биба // Економіка і регіон. – 2013. – № 1 (38) – с. 67-71.
2. Валетенко В.В. Регіональні особливості інвестиційного забезпечення розвитку аграрного виробництва [Електронний ресурс] / В.В. Валетенко // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. – 2014. – Вип. 149. – С. 113-119. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vkhdtsug_2014_149_18.pdf
3. Долгошея Н.О. Інвестиційне забезпечення розвитку агробізнесу [Електронний ресурс] / Н.О.Долгошея // Ефективна економіка. – 2012. – №2. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=965>
4. Ляхова О.О. Напрями удосконалення фінансового забезпечення інвестиційних проектів паливно-енергетичного комплексу України [Електронний ресурс] / О.О. Ляхова // Ефективна економіка. – 2014. – №4. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2945>.
5. Про інвестиційну діяльність: Закон України [Електронний ресурс]: від 19.09.91 № 1576-ХІІ, редакція від 06.11.2014, підстава 1206-18 // Законопроекти – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1560-12>.
6. Розміщення продуктивних сил України: Навч.-метод. посібник для самост. вив. дисц. / С. І. Дорогунцов, Ю. І. Пітюрченко, Я. Б. Олійник та ін. — К.: КНЕУ, 2000. — 364 с.
7. Савіна Н.Б. Інвестиційне забезпечення розвитку економічних систем / Н.Б.Савіна // Економіка: реалії часу. – 2014. – №2(12). – с. 101-109.
8. Слатвінська Л.А. Становлення системи інвестиційного забезпечення розвитку молокопродуктового підкомплексу України [Електронний ресурс] / Л.А. Слатвінська // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. – 2014. – Вип. 149. – С. 276-281. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vkhdtsug_2014_149_41.pdf
9. Тімохіна Н.В. Проблеми та перспективи розвитку нафтопереробної галузі України [Електронний ресурс] / Н.В. Тімохіна // Соціум. Наука. Культура : [сайт] ; Всеукр. наук.-практ. інтернет-конференція. – Режим доступу: <http://intkonf.org/timohina-nv-problemi-ta-perspektivi-rozvitku-naftopererobnoyi-galuzi-ukrayini/>
10. Тарновецька О., Руснак Л. Іноземне інвестування, як чинник розвитку національної економіки України [Електронний ресурс] / О. Тарновецька, Л. Руснак. – Режим доступу: <http://intkonf.org/tarnovetska-o-rusnak-l-inozemne-investuvannya-yak-chinnik-rozvitku-natsionalnoyi-ekonomiki-ukrayini/>
11. Ткаченко А.М., Тимошенко Д.М. Інвестиційне забезпечення інноваційного потенціалу промислового підприємства [Електронний ресурс] / А.М. Ткаченко, Д.М. Тимошенко // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – Вип.5. – с.119-125. – Режим доступу: www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_5_119.pdf

References.

1. Byba, V.V. (2013), "The investment maintenance of the construction industry in Ukraine", *Ekonomika i region*, vol. 1 (38), pp. 67-71.
2. Valetenko, V.V. (2014), "Regional features of investment maintenance of agricultural production development", *Visnyk Kharkivs'kogo natsional'nogo technichnogo universitetu sil's'kogo gospodarstva imeni Petra Vasylenka* [Online], vol. 149, pp. 113-119, available at: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vkhdtusg_2014_149_18.pdf (Accessed 25 Des 2014)
3. Dolgosheya, N.O. (2012), "Investment maintenance of agricultural business development", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 2, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=965> (Accessed 25 Des 2014)
4. Lyakhova, O.O. (2014), "Directions improving financial maintenance of investment projects of the fuel and energy complex of Ukraine", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 4, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2945>. (Accessed 25 Des 2014)
5. The Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine "On Investments", available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1560-12> (Accessed 25 Des 2014).
6. Doroguntsov, S.I., Pityurenko, Yu.I., Oliynyk, Ya.B. and others (2000), *Rozmistshenn'aproduktivnykh syl Ukrainy* [Productive Forces of Ukraine], KNEU, Kyiv, Ukraine.
7. Savina, N.B. (2014), "The investment maintenance of economic systems", *Ekonomika: realiyi chasu*, vol. 2 (12), pp. 101-109.
8. Slatvins'ka, L.A. (2014), "Formation of investment to ensure the development of milk sector in Ukraine", *Visnyk Kharkivs'kogo natsional'nogo technichnogo universitetu sil's'kogo gospodarstva imeni Petra Vasylenka*, [Online], vol. 149, pp. 276-281, available at: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vkhdtusg_2014_149_41.pdf (Accessed 25 Des 2014)
9. Timokhina, N.V., "Problems and prospects of the oil refining industry Ukraine", *Sotsium. Nauka. Kul'tura*. [Society. Science. Culture], *Vseukr. nauk.-prakt. internet-conferentsiya* [National Scientific Internet Conference], [Online], available at: <http://intkonf.org/timohina-nv-problemi-ta-perspektivi-rozvitku-naftopererobnoyi-galuzi-ukrayini/> (Accessed 25 Des 2014)
10. Tarnovets'ka, O and Rusnak, L. "Foreign investment as a factor of development of the national economy of Ukraine", [Online], available at: <http://intkonf.org/tarnovetska-o-rusnak-l-inozemne-investuvannya-yak-chinnik-rozvitku-natsionalnoyi-ekonomiki-ukrayini/> (Accessed 25 Des 2014)
11. Tkatchenko, A.M. and Tymoshenko D.M. "Investment support innovative potential of industrial enterprises", *Ekonomichnyi visnyk Zaporiz'koyi derzhavnoyi inzhenernoyi akademiyi*, [Online], vol.5, pp. 119-125, available at: www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_5_119.pdf (Accessed 25 Des 2014)

Стаття надійшла до редакції 20.01.2015 р.

ТОВ "ДКС Центр"